

Kartlegging av naturverdier vest for Bondivann i Asker

Stefan Olberg

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag fra Asker garasjesamvirke undersøkt biologisk mangfold i deler av Borgenfeltet, beliggende vest for Bondivann på Borgen i Asker. To viktige (B-verdi) skognarturtyper og en lokalt viktig (C-verdi) naturtype ble beskrevet og avgrenset. De biologiske verdiene i det resterende arealet vurderes som for små til å avgrense ytterligere naturtyper. Noen rødlistearter og svartelistearter ble påvist innenfor undersøkelsesområdet. Ved en eventuelle fremtidig arealutnyttelse innenfor undersøkelsesområdet, må det tas nødvendige hensyn til de tre påviste naturtype-lokalitetene.

Nøkkelord

Asker
Borgenfeltet
Bondivann
Naturverdier
Naturtyper
Rødlistearter

Omslag

Rik edelløvskog vest for Bondivann.
Foto: Stefan Olberg

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-400-9

BioFokus-notat 2014-50

Tittel

Kartlegging av naturverdier vest for Bondivann i Asker

Forfatter

Stefan Olberg

Dato

27. februar 2015

Antall sider

11 sider

Refereres som

Olberg, S. 2014. Kartlegging av naturverdier vest for Bondivann i Asker. BioFokus-notat 2014-50. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Publiseringstype

Digitalt dokument (pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgiver

Askerlia garasjesamvirke

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:
<http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO

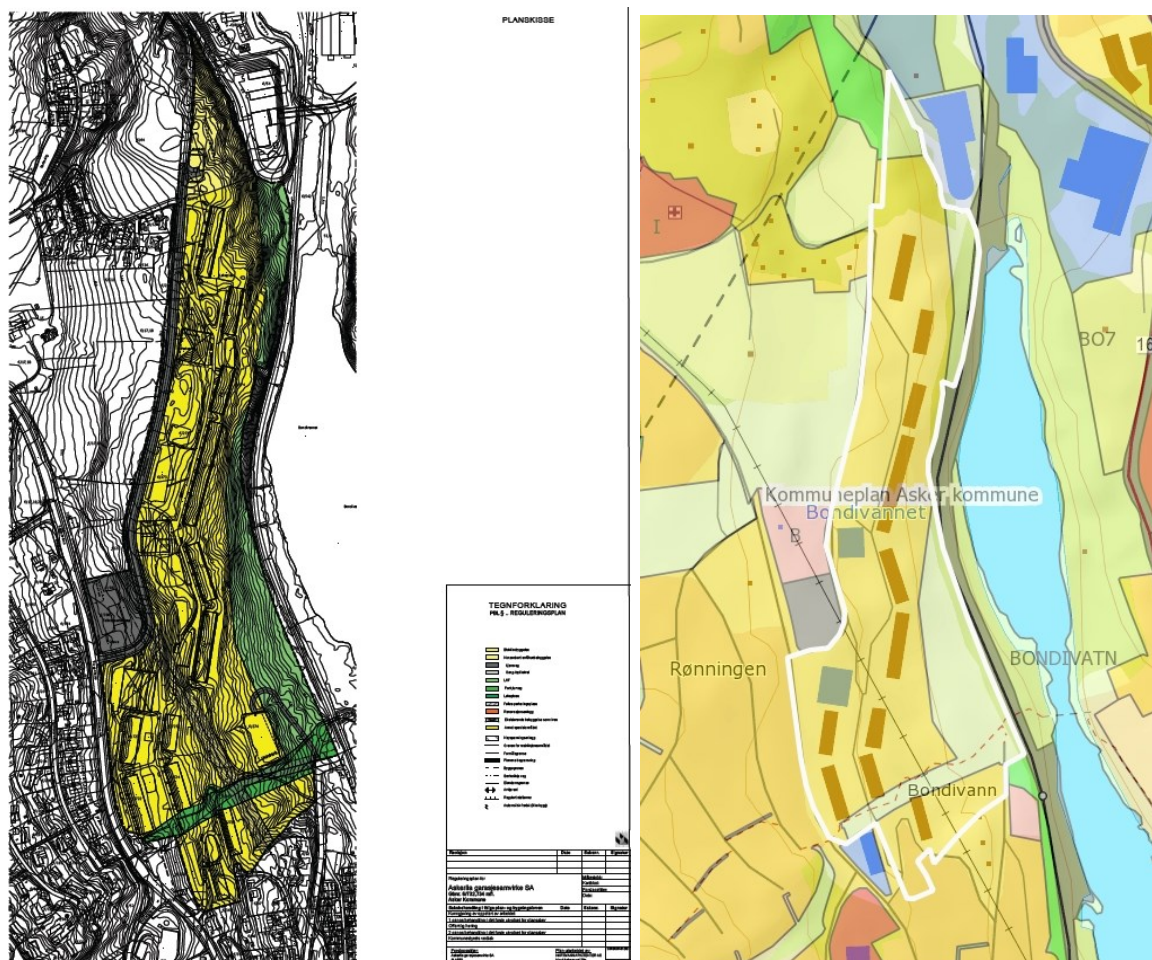
Telefon 22 95 85 98

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

BioFokus ved Stefan Olberg har på oppdrag fra Asker garasjesamvirke undersøkt biologisk mangfold i deler av Borgenfeltet, beliggende vest for Bondivann på Borgen i Asker (fig. 1). Arbeidet har omfattet kartlegging av viktige områder for bevaring av biologisk mangfold (prioriterte naturtyper) etter DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007). For naturtyper der nye faktaark er produsert i forbindelse med revisjon av håndboka, er disse tatt i bruk ved klassifisering og verdisetting av kartlagte naturtyper (Miljødirektoratet, upublisert).

En konsekvensvurdering inngår ikke i oppdraget. Det er heller ikke forelagt BioFokus noen detaljerte planer for området, kun tilsendt en planskisse (fig. 1).

Figur 1: Planskisse tilsendt fra oppdragsgiver (venstre) og undersøkelsesområdet (hvit avgrensning) (høyre).

Hele undersøkelsesområdet ble befart 7. oktober 2014, med fint vær og rundt 5 varmegrader. Undersøkelsestidspunktet var ikke optimalt for en del artsgrupper som for eksempel insekter og karplanter, men var bra for markboende sopp, og tilstrekkelig for å dokumentere forskjellige vegetasjonstyper.

Innenfor undersøkelsesområdet var det fra før av avgrenset en viktig kalkskog (B-verdi) beliggende helt i nord (Hagaløkkveien - BN00047871) (Miljødirektoratet

2014). Innenfor denne naturtypen var det registrert tre nær truede arter, ellers var det ingen registreringer av rødlistearter (Kålås m.fl. 2010) innenfor undersøkelsesområdet på Artskart (Artsdatabanken 2014).

Generell områdebeskrivelse

Den vestre, høyere beliggende delen av undersøkelsesområdet, er dominert av lave blokker, parkeringsplasser, veier, lekeplasser, plenareal og annen mer eller mindre opparbeidet og sterkt påvirket grunn. Hele dette området er i planskissen (fig. 1) avmerket som «blokkbebyggelse». Innenfor denne delen av området finnes det enkelte gamle trær, og disse ble undersøkt som potensielle utvalgte naturtyper. I øst, i skråningen nedenfor bebyggelsen ned mot Bondivann, samt helt i nord, er det skogkledde arealer som ble kartlagt for potensielt viktige naturtyper. En liten del av skogarealet i skråningen ligger innenfor blokkbebyggelsen, en svært liten del ligger utenfor planområdet, mens hoveddelen ligger innenfor arealet avmerket som «LNF». Området helt i nord er i planskissen avmerket som «konsentrert småhusbebyggelse» (fig. 1).

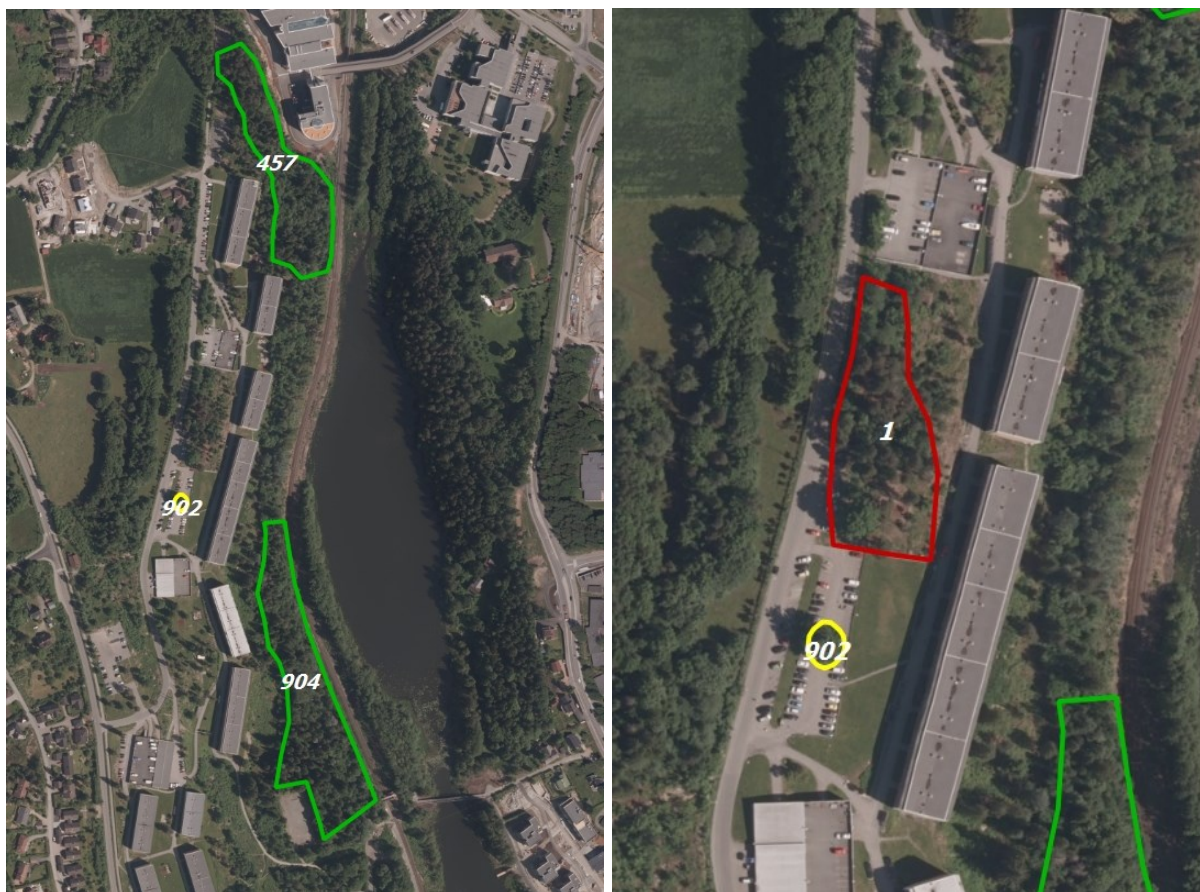
Naturtyper og naturverdier

Tre naturtyper ble beskrevet og avgrenset innenfor undersøkelsesområdet (fig. 2). En fullstendig beskrivelse av de tre naturtypene finnes i vedlegg 1. Her følger en kort oppsummering:

Lokalitet 457 (Hagaløkkveien) er kalkskogen som var kartlagt fra før av. Deler av denne lokaliteten er nå utbygd (nordligste del), samt at lokaliteten ble forlenget sørover for å inkludere et område med kalkskog dominert av hassel. Lokalitetens avgrensning er derfor betydelig endret. Skogen er variert og består av en mosaikk av små områder med kalkgranskog, kalkfuruskog, kalkhasselskog og rik edelløvsog. Lokaliteten vurderes som viktig (B-verdi) grunnet forekomst av truede skogtyper med et godt potensial for forekomst av rødlistearter av trelevende insekter og mykorrhiza-dannende sopp knyttet til hassel, lind og andre treslag.

Lokalitet 902 (Huldreveien 61) er et gammelt asketre stående på en parkeringsplass. Treet har en omkrets på 265 cm og har en begynnende huldannelse ved basis. Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (C-verdi).

Lokalitet 904 (Askerlia) er en nykartlagt skoglokalitet bestående av en mosaikk av rik edelløvsog og rikere sump- og kildeskog. Lokaliteten vurderes som viktig (B-verdi) grunnet forekomst av truede skogtyper med et godt potensial for forekomst av rødlistearter av trelevende insekter og mykorrhiza-dannende sopp knyttet til hassel og andre treslag.

Figur 2: Avgrensede naturtyper innenfor undersøkelsesområdet (venstre) og hensynsområdet (rød avgrensning, høyre bilde).

I figur 2 vises de tre avgrensede naturtypelokalitetene (lok. 457, 902 og 904) som det må tas hensyn til ved en eventuell arealutnyttelse. I tillegg er det ønskelig at det også tas hensyn til den stripen med skog som ligger mellom Bondivann og blokkbebyggelsen, men som ikke ble vurdert å ha høye nok verdier til å avgrenses som utvalgt naturtype etter DN-håndbok 13. Det gjelder altså det skogkledte arealet beliggende mellom naturtypelokalitetene 457 og 904. Dette skogkledte arealet fungerer som en kantsone mot jernbanen/Bondivann. Kantsonen er viktig for mange av artene knyttet til Bondivann og vannets kantarealer, da særlig for fuglelivet. I tillegg vil denne kantsonen, om den får stå i fred, på sikt kunne utvikle viktige naturverdier. Denne kantsonen ligger i all hovedsak innenfor det som i planskissen betegnes som LNF-område (fig. 1). Ved befaringen høsten 2014 var deler av det skogkledte arealet beliggende nærmest blokkene nylig hogd, slik at kantsonen stedvis var en del smalere enn på flyfotoene i figur 2. Hvor vidt den hogde delen ligger innenfor blokkbebyggelsen eller LNF-området, ble ikke nærmere undersøkt. Det er uansett ønskelig med en så bred skogkledt kantsone mot Bondivann som mulig.

Et annet hensynsområde er et park-/lekeplassområde som ligger mellom de to parkeringsplassene mellom Huldreveien og blokkbebyggelsen, betegnet som lokalitet 1 i figur 2 (se også fig. 3). Her er det noen gamle furutrær, et gammelt

asketre og noen andre middels gamle løvtrær. De eldste furuene og asketreet bør det tas hensyn til ved en eventuell arealutnyttelse, da slike trær i alle fall på noe sikt vil kunne utvikle viktige biologiske verdier, selv om slike verdier ikke ble påvist ved befaringen. Det har nylig vært fjernet en del trær nærmest blokkene innenfor dette området, og det er et ønske at det i fremtiden i første rekke kun fjernes yngre trær og løvtrær, mens eldre furutrær og det gamle asketreet får stå i fred.

Det presiseres at de to hensynsområdene nevnt ovenfor ikke er naturtyper, men arealer med antatte naturverdier som ligger noe under det som kreves for å opprette en naturtype etter DN-håndbok 13.

Arealet beliggende mellom blokkene og skogen ned mot Bondivann, holdes delvis åpent. Buskvegetasjon og oppslag av unge løvtrær forekommer her, sammen med store mengder med næringskrevende arter som bringebær, brennesle, burot, mjørdurt og svartelistearten kanadagullris. Noen forekomster av svartelisteartene russekål og kjempebjørnekjeks ble også observert. Det er en del søppel i denne delen av undersøkelsesområdet.

Figur 3: Park-/lekeplassområde med gamle trær som det bør tas hensyn til. Foto: Stefan Olberg.

Figur 4: Den nær truede hasselkjuke (venstre) finnes spredt i begge skognaturtypene, mens begerfingersopp (høyre) ble påvist i lokalitet 457. Foto: Stefan Olberg.

Konklusjon

Undersøkellesområdet innehar to viktige og en lokalt viktig naturtype som det må tas hensyn til ved eventuelle inngrep. Det er ovenfor kartlegger ikke fremlagt en eventuell utbyggingsplan. Det er derfor vanskelig å kommentere mulige effekter av eventuelle inngrep på naturtypene, eller foreslå eventuelle avbøtende tiltak. Det foreligger i dag, uavhengig av fremtidige inngrep, direkte og indirekte trusler mot alle de tre naturtypene: Mot de to viktige skognaturtypene gjennom ytterligere desimering av areal og verdi som følge av utbygging i nordre del, sol-/utsiktshogster ned mot Bondivann og ytterligere forsøpling og dumping av hageavfall/fyllmasser (med påfølgende spredning av fremmedarter). Asketreet trues av felling som følge av sikkerhetsårsaker, samt at mekaniske skader (påkjørslar og overdreven beskjæring) sannsynligvis vil kunne forkorte treets levelengde. Det konkluderes med at naturverdiene i de to viktige skoglokalitetene er truet, både av pågående utbygginger, solhogster og forsøpling. En ytterligere desimering av skogarealet, samt andre store inngrep i de to naturtypene må unngås, hvis naturverdiene i området skal ivaretas på lang sikt.

Figur 5: Kalkhasselskog i lok. 457 (venstre) og forekomst av skavgras nord i lok. 904 (høyre).
Foto: Stefan Olberg.

Referanser

Artsdatabanken 2014. Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Direktoratet for Naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper – Verdisetting biologisk mangfold, rev. utg. DN-håndbok 13.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. (red.). 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Trondheim.

Miljødirektoratet 2014. Naturbase.

<http://geocortex.dirnat.no/silverlightviewer/?Viewer=Naturbase>

Vedlegg 1

Nedenfor presenteres faktaarkene for de tre kartlagte naturtypene.

457 Hagaløkkveien

Kalkbarskog – Tørr kalkgranskog Verdi: B

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Øystein Røsok, BioFokus, i 2008 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i kommunen. Lokaliteten ble oppdatert med ny avgrensning etter befaring av Stefan Olberg, BioFokus, 7. oktober 2014 i forbindelse med en kartlegging av naturverdier vest for Bondivann i Asker.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør en nordøstvendt brattlendt kalkskog beliggende rett sør for Asker sentrum. Berggrunnen i området er en kalkrik bergart benevnt som "skifer, sandstein, kalkstein" i følge Norges geologiske undersøkelse (Norges geologiske undersøkelse 2008a). I følge samme kilde består løsmassene i området av forvittringsmateriale (Norges geologiske undersøkelse 2008b), hvilket skulle tilsi at berggrunnens kalkrikhet vil påvirke området vegetasjon direkte.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er kalkbarskog med utforming tørr kalkgranskog og noe kalkfurskog i nord, mens søndre del består av kalkhasselskog (F1502) og rik blandingsskog i lavlandet med utforming boreonemoral blandingsskog (F1302). Vegetasjonstypen i størstedelen av området kan betegnes som lågurtgranskog med høyt innslag av løvtrær som hassel, lind, spisslønn, ask, alm, eik, morell, bjørk, selje, hegg, osp og rogn. Grana oppnår brysthøydediametre opp mot 65 cm, men dominerende trær er 20-30 cm. De fleste løvtrærne er småvokste med stammer < 10 cm dbh, men enkelte grovere trær forekommer, særlig i søndre del: Ask (30 cm), alm (25 cm), spisslønn (35 cm), osp (15 cm), lind (20 cm) og bjørk (40 cm). Det finnes flere hasselkratt med stammer opp til 15 cm dbh. Foruten hassel og småplanter av ulike løvtrær, inngår krossved, leddved og villrips i busksjiktet. Feltsjiktet inneholder en del arter typisk for lågurtskog som liljekonvall, markjordbær, trollbær, kratthumleblom, ormetelg, bringebær, hengeaks, villrips, kranskonvall, fingerstarr, skogfiol, skogstorkenebb, firblad, svartburkne og storkransemose, samt innslag av mindre næringskrevende arter som gjøkesyre, hvitveis, skogburkne, fugletelg og blåbær. I tillegg ble enkelte arter sterkere knyttet til kalkskog påvist som blåveis, leddved, tysbast og taggbregne. Øverst i skråningen inngår også et mindre parti med kalkfurskog med trær opp til 45 cm dbh, og med et feltsjikt av svever.

Artsmangfold: Til tross for en del morkne granstubber som tyder på at det har vært gjennomført hogst i området for noen tiår siden, inneholder området en del død granved. og i sør en god del død hassel, samt innslag av død ved av andre edelløvtrær. Dette er viktig for vedlevende organismer som sopp og insekter. Av andre kvaliteter viktige for biologisk mangfold er de mange hasselkrattene med en del døde stammer. Slike døde stammer kan være viktige for en rekke insekter og vedboende sopp. I tillegg er hassel sammen med lind viktige treslag som danner sopprot (mykorrhiza) med mange jordboende sopparter. Særlig kan mangfoldet av rødlistede sopp som danner sopprot med hassel og lind være stort på kalkrik grunn. På nasjonalt nivå er kalkskog sjelden, og inneholder mange kravstore og rødlistede arter. Særlig er mange jordboende sopp knyttet til kalkskog. Rødlisteartene ask (NT), alm (NT) og hasselkjuke (NT) ble funnet på befaring 6. juni 2008 og i 2014. Begerfingersopp ble påvist på en løvtrelåg i 2014.

Bruk tilstand og påvirkning: Området inneholder en del søppel, trolig kastet fra veien i overkant av området. Lokalitetens omfang er endret i 2014, dels som følge av at nordre del er utbygd (turvei og bebyggelse) og dels som følge av en utvidelse sørover, som omfatter mer løvdominert skog.

Fremmede arter: Ingen registrerte, men kanadagullris finnes rett utenfor avgrensningen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av et nettverk med mindre kalkskogsrester i Indre Oslofjord. Disse bør sees i sammenheng ved verdivurdering og forvaltning.

Verdivurdering: Ut fra berggrunn og vegetasjon, er det klart at skogen kan betegnes som kalkskog, en vegetasjonstype som anses som noe truet (VU) (Fremstad og Moen

2001). I henhold til DN-håndbok 13 er alle kalkskoger viktige, dvs. minst verdi B. Området er ikke stort nok, spesielt velutviklet eller med gammel nok skog til at det vurderes som svært viktig. Området ansees derfor som viktig (B-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det er ingen kvaliteter ved området som skulle tilsi at skjøtsel er nødvendig for å ivareta områdets biologiske mangfold. Fjerning av søppel hadde vært fint, ellers anbefales fri utvikling – ikke hogst.

.....

902 Huldreveien 61

Store gamle trær – Ask Verdi: C

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Stefan Olberg i BioFokus 7. oktober 2014 i forbindelse med en kartlegging av naturverdier vest for Bondivann i Asker.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Et stort gammelt asketre står på en parkeringsplass utenfor blokkbebyggelsen ved Huldreveien 61 på Borgen i Asker. Det er asfaltert helt inn mot basis av trestammen, og det er liten plass mellom parkeringsplassene og treet.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Store gamle trær - Ask (D1209). Et asketre med omkrets på 265 cm står midt på en parkeringsplass. Stammen har noen skader etter påkjørsler, og det er også begynnende huldannelse ved basis, med en hullåpning med noe råte. Kronen er forholdsvis vid, noe beskåret og ingen død grener ble observert. Stammen hadde svært lite lav- og mosedekke.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter ble påvist, men treet har et visst potensial for å huse rødlistede insekter og sopp knyttet til død ved og hulheter.

Bruk tilstand og påvirkning: Treet er sannsynligvis negativt påvirket av anleggelsen av parkeringsplassen. Fremtidige stammeskader fra påkjørsler vil sannsynligvis inntreffe, og eventuelle døde grener i kronen vil sannsynligvis bli fjernet.

Fremmede arter: Ingen påviste.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (C-verdi) på grunn av forekomsten av en gammel ask med begynnende huldannelse. Lite dødved, ingen påviste rødlistearter og hard beskæring trekker verdien ned.

Skjøtsel og hensyn: Treet bør få stå så lenge det ansees som forsvarlig.

Beskæring/styving er et godt tiltak i stedet for en eventuell felling, hvis treet en gang i fremtiden vurderes som risikofyllt.

.....

904 Askerlia

Rik edellauvskog – Lågurt-hasselkratt Verdi: B

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Stefan Olberg i BioFokus 7. oktober 2014 i forbindelse med en kartlegging av naturverdier vest for Bondivann i Asker.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør en østvendt skråning beliggende nedenfor blokkbebyggelsen ved Huldreveien, i den østvendte skråningen ned mot Bondivann på Borgen i Asker. Et par fuktdrag går igjennom lokaliteten. Berggrunnen består av skifer med tynne lag av siltstein og kalkstein, med et tynt eller usammenhengende lag av forvittringsmateriale. Det tilsier at berggrunnens kalkrikhet skal påvirke områdets vegetasjon direkte.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Dette er en skoglokalitet bestående av en mosaikk av Rik edelløvskog og Boreonemoral blandingsskog med små innslag av Rikere sump- og kildeskog. I nord er det et felt med skavgras i feltsjiktet, gammel gran i tresjiktet sammen med yngre løvskog med innslag av ask, spisslønn, hassel, bjørk, selje, morell og gråor. I midtre del av lokaliteten er det en kodominans av gråor og gran, med en del eldre trær og en del død ved, også av grove dimensjoner, med granlæger opp mot 65 cm diameter brysthøyde (dbh) og gråor på 40 cm dbh. Unge busker/trær av bl.a. selje, ask, hegg og spisslønn forekommer her spredt. I feltsjiktet finnes det innslag av skogsnelle, myske, strutseving, skogsvinerot, mjødurt og skogstorkenebb i de fuktigste partiene, mens tørrere partier har kratthumbleblom, kranskonvall, gjøksyre og ormetelg. Søndre del av lokaliteten er tørrere, og er dominert av hassel, med en del dødved. Gran, spisslønn og ask forekommer mer spredt i sør. Fingerstarr forekommer spredt, mens hårsveve og blåveis er mer sparsomt forekommende. I søndre del av lokaliteten grenser

naturen stedvis mot kalkhasselskog, men dette bør bekreftes med funn av jordboende sopparter tilknyttet denne truede naturtypen.

Artsmangfold: Hasselkjuke (NT), ask (NT) og alm (NT) finnes spredt innenfor lokaliteten. Av andre interessante arter kan nevnes skavgras og myske. Potensialet for forekomst av rødlistede jordboende sopp og trelevende insekter er forholdsvis høyt. På nasjonalt nivå er kalkskog sjelden, og inneholder mange kravstore og rødlistede arter. Særlig er mange jordboende sopp knyttet til kalkskog.

Bruk tilstand og påvirkning: Noe søppel finnes i vest, mot bebyggelsen. Stedvis ung løvskog tyder på hogstpåvirkning.

Fremmede arter: Innenfor lokaliteten ble det ikke påvist noen fremmede arter, men mye kanadagullris og enkeltplanter av russekål og kjempebjørnekjeks ble sett rett utenfor lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Nærheten til Bondivann og andre viktige naturtyper i nærområdet øker muligheten for forekomst av rødlistearter som er avhengig av en mosaikk av ulike naturtyper. Dette gjelder spesielt en del insektarter og fugl.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes som en viktig naturtype (B-verdi) grunnet forekomst av den truede naturtypen varmekjær kildeløvskog og et parti med velutviklet hasselskog med en del død ved. Potensialet for rødlistearter er bra for arter knyttet til død hassel og for jordboende sopp. Stedvis ung skog og et sannsynlig brudd i dødvedkontinuiteten på lokaliteten, gjør at verdien ikke blir høyere.

Skjøtsel og hensyn: Naturverdiene opprettholdes og videreutvikles på best måte ved at lokaliteten overlates til fri utvikling – ikke hogst.

.....

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>